

Kommunernas ansvar för arbetslösa ungdomar upp till 20 år, en uppföljning.

Riksdagen gav med anledning av regeringens proposition 1994:95:218 kommunerna möjlighet att genom överenskommelse med staten ta ett samlat ansvar för arbetslösa ungdomar fram till och med den 30 juni det år de fyller 20 år. Detta beslut trädde i kraft den 1 oktober 1995. Förbundet har lämnat information i cirkulär 1995:151 och 156. Antalet ungdomar i detta ansvar uppgår till cirka 15 000.

I februari/mars tillställde förbundet 82 kommuner en enkät. Syftet med undersökningen har varit att få fram kommunernas synpunkter i rubricerade fråga vad gäller:

- avtalsformer och kostnader,
- samarbete och samverkansformer med arbetsmarknadsverket,
- vilka slag av åtgärder kommunen använder sig av och
- kommunernas attityder till reformen.

Förbundet avser vid en senare tidpunkt inhämta kommunernas synpunkter på effekter och resultat, sedan ytterligare erfarenheter vunnits.

Undersökningens genomförande

Svar har erhållits från 75 av de 82 tillfrågade kommunerna. Svarsfrekvensen är därmed över 90 procent. Eftersom en förhållandevis större del av de större kommunerna valdes ut (av de tio största finns alla med) representerar resultatet en ännu större andel av ungdomarna i målgruppen. Procentsiffrorna i rapporten hänförs sig - om inte annat anges - till andel kommuner av de som svarat.

Enkäten har utarbetats och genomförts av Mats Söderberg, sektionen för skola och barnomsorg i samarbete med bl.a. Pontus Johansson, finanssektionen och Hans Ekholm, utredningssektionen. För rapportens innehåll svarar Mats Söderberg.

Avtal och kostnader.

Den avtalsperioden som överenskommelsen med arbetsförmedling/länsarbetsnämnd avser är oftast ett år eller kortare. En femtedel anger ett till två år.

Genomsnittliga ersättningsnivåer:

Kategori	Lan-kommun	Kommun-ungdom	Differens
Treårig gymnasieskola	2670	2340	270
Tvåårig gymnasieskola	2050	1450	600
Ej fullföljd gy-skola	1970	1020	750

Anm: Denna tabell har viktats med hänsyn till hur stor del av ungdomarna som finns i olika kommuner.

Den differens som uppstår bekostar kommunens olika insatser, administrationskostnad etc. De ovan angivna beloppen täcker ofta inte kommunernas kostnader helt. Endast en tredjedel av kommunerna upplever sig få full kostnadstäckning. Det genomsnittliga belopp en kommun får skjuta till per ungdom uppskattas till cirka 350 kr. Under ett år blir detta, vid en volym av 15 000 ungdomar drygt 60 milj kronor.

Kontakterna mellan kommunen och arbetsförmedling/länsarbetsnämnd.

Kommunerna har täta och återkommande kontakter med *arbetsförmedlingen (af)* på orten i mer än nio fall av tio. Återstående kommuner uppger också att de emellanåt har kontakter med förmedlingen.

Däremot är det endast en av fem kommuner som har löpande kontakter med *länsarbetsnämnden (lan)*. Nära hälften av kommunerna har dock kontakter med lan ibland och en tredjedel mer sällan.

Samarbetsklimatet mellan kommunen och arbetsförmedlingen har i allmänhet bedömts vara gott både före och under förhandlingar om ett kommunalt ansvar för ungdomarna. Tre av fyra kommuner anger bra eller mycket bra samarbetsförhållanden. Efter det att avtalet trätt i kraft tycks samarbetet ha blivit ännu bättre, 85 procent anger att det nu är bra eller mycket bra medan endast 4 procent anger att samarbetet är mindre bra. (Under avtal överläggningarna angav 8 procent samarbetsklimatet som mindre bra).

Mellan kommunen och länsarbetsnämnden är kontakterna inte lika täta, men inte heller här upplevs samarbetsklimatet som särskilt dåligt och det tycks ha blivit bättre än tidigare. Idag anger 60 procent att klimatet är gott medan endast 6 procent finner det mindre gott. Motsvarande siffror under överläggningarna om avtalet var att knappt hälften fann samarbetsklimatet bra/mycket bra och knappt 20 procent fann det mindre bra.

Däremot anser kommunerna att den statliga samarbetspartnern, arbetsförmedlingen/länsarbetsnämnden är alltför centralstyrd. Två tredjedelar av kommunerna anser att arbetsmarknadsverkets agerande vad gäller **verksamhetens uppläggning** i hög grad eller delvis styrs av centrala riktlinjer. (Hälften av alla kommuner anger "i hög grad centralstyrt"!).

En tredjedel av kommunerna är mer positiva. De karakteriserar överläggningarna som "ett givande och tagande mellan två jämställda parter".

Vad gäller den **ekonomiska ersättningen** för ungdomsansvaret, anger hela 88 procent att af/lan vid överläggningarna om kommunalt ansvar helt eller delvis var styrda av centrala riktlinjer. (Nära sju av tio anger " i hög grad" .) Endast 11 procent av kommunerna - varav påtagligt få av de mindre - betecknar överläggningarna om ekonomisk ersättning till kommunerna som " ett givande och tagande mellan två jämställda parter" .

Förbundets intryck är att kommunerna i mångt och mycket upplevt ett starkt tryck från statsmakterna att ta över ansvaret för de ungdomar under 20 år som saknar arbete, något som tidigare utgjort en del av den statliga arbetsmarknadspolitiken. Trots detta har överläggningarna med de statliga företrädarna vad gäller verksamhetens uppläggning och fr. a. i frågan om ekonomisk kompensati on således upplevts som mer eller mindre låsta På detta sätt läggs uppgifter på kommunerna som man inte egentligen inte får fullt mandat att förfoga över eller får full ekonomisk kompensati on för.

Samarbetsformer

Nära två tredjedelar av kommunerna avkrävs av arbetsmarknadsverket på rapportering av närvaro per individ dag för dag. I detta avseende synes således " det samlade kommunala ansvaret" ännu begränsat. För en tredjedel av kommunerna gör af/ fullt avdrag på ersättningen. I sådana fall får alltså kommunen svara för kostnader eftersom man ofta får bygga upp en organisation som inte från dag till dag kan minskas vid enstaka individers frånvaro.

Av arbetsförmedlingarna träffar c:a 45 procent ungdomarna sällan eller aldrig. En lika stor grupp träffar ungdomarna emellanåt. Nioprocent träffar dem mer ofta och regelbundet.

Kommunens åtgärder .

Vilka åtgärder placerar kommunerna de arbetslösa ungdomarna i? Vanligast är i *praktik inom näringslivet*. 85 procent av kommunerna uppger att de har placerat en stor grupp ungdomar här. Övriga kommuner placerar också en del ungdomar i sådan åtgärd.

Näst vanligast är *placering inom den kommunala verksamheten*. Vissa kommuner, exempelvis förortskommuner, kan ha ett svagt näringsliv. Inom de kommunala verksamheterna har 45 procent av kommunerna placerat en stor grupp ungdomar, medan övriga här placerar ett visst antal.

Kombinationen *praktik-utbildning* är vanlig i endast en av fem kommuner. Mindre vanliga alternativ är " enbart utbildning" respektive " särskilda projekt anordnade av kommunen" . Placeringen avser " full tid" . Nästa alla kommer (73 av 75) placerar ungdomarna i sådana åtgärder 30 timmar per vecka eller mer. Den vanligaste tidsperioden för en placering är tre till sex månader.

Avbrotten är få! Endast 8 procent av kommunerna anger att en hög andel deltagare avbryter åtgärderna. Fyrtio procent svarar "i viss mån" på dessa frågor. Men en stor del av dessa är s.k. positiva utbildningsavbrott. Nära åttio procent anger att de avbrott som förekommit i hög grad eller viss utsträckning beror på erhållet arbete eller fortsatta studier.

Det tycks inte ha varit särskilt svårt att ordna lämpliga platser för ungdomarna. Hälften anger att platserna tillskapats utan svårigheter, 44 procent vissa svårigheter och endast en av sjuttiofem kommuner anger att den haft betydande svårigheter.

Åsikter om reformen

Bör arbetsförmedlingen eller kommunen ha ansvaret?

20 procent av de tillfrågade kommunernas anser att arbetsförmedlingen bör återfå ansvaret. Sextio procent av kommunerna är nöjda, de anger att de bör fortsätta att ha ett samlat ansvar. Sedan förekommer också ett antal andra förslag.

Hur skall finansieringen ske?

Sex procent av kommunerna är nöjda med nuvarande ordning - där förhandlingar sker med lan/af på det sätt som skett hitintills Ytterligare 32 procent kan tänka sig sådana överläggningar under förutsättningar att de i mindre utsträckning präglas av centralstyrning. Femtiotvå procent vill ha öronmärkta medel direkt av statsmakterna.

Drygt hälften upplever att arbetsförmedlingen ser positivt på reformen. Cirka en kommun av tio upplever en negativ attityd från af och 25 procent har ingen uppfattning om vilken ståndpunkt förmedlingen har.

Få kommuner upplever några konflikter mellan ungdomsansvaret och gymnasieskolans individuella program. Endast fem procent ser det som ett betydande problem.

En tredjedel har noterat effekter på socialbidragstagandet. Dessa effekter kan emellertid både vara positiva och negativa ur kommunens synpunkt, dvs innebär ibland ökade ibland minskade socialbidragskostnader. Ytterligare en tredjedel är osäkra huruvida sådana effekter förekommer eller ej.